

raztapljanja kamnin. Med drugimi je grafikon o raztapljanju apnenca v kemični čisti vodi in taki z umetnimi gnojili, kot ga je dal laboratorijski poskus v domačem laboratoriju. Pokazal je, da v prvi polovici (35 dni) poskusa čista voda raztaplja precej manj, na koncu pa ni več razlike. V analitičnem delu je računalniško in laboratorijsko obdelanih precej postavk, ki so v dosedANJI geomorfološki literaturi slabo poznane ali napačno zastavljene. Ena od njih je, da smo na krasu pri izračunu kemične erozije navadno upoštevali le raztopljene karbonate. Prezrli smo tudi minerale, ki so prisotni že v padavinski vodi in jih moramo pri izračunu kemične erozije odšteti. Za praktično raziskovanje je zlasti zanimivo poglavje o litološki sestavi, prsti, klimi in vodi kot modifikatorjih kemične erozije. Manojlović je poskušal z meritvami poseči v mnoge probleme moderne znanosti o kemičnem raztapljanju kamnin. Tako posplošeno trdi, da znaša v Srbiji kemična erozija na golem apneniškem površju $2 \text{ m}^3/\text{km}^2/\text{leto}$, v globini 20 cm $4 \text{ m}^3/\text{km}^2/\text{leto}$ in v globini 15 m $19 \text{ m}^3/\text{km}^2/\text{leto}$, kar je 72 % vse kemične erozije, izračunane iz mineralizacije in odtoka globoke kraške vode.

Tukaj ni prostora za navajanje vseh zaključkov in njihovo oceno. Knjižico vsekakor mora vzeti v roke vsak, ki se ukvarja s to tematiko. Ne morem pa mimo pripombe, da bi po podnaslovu (teoretični, analitični in metodološki pristop) pričakovali, da bo avtor upošteval izsledke iz številnejše geomorfološke literature o kraški denudaciji, ki je v zadnjih nekaj desetletjih izšla po svetu. Pri tem je slovenska literatura s štirimi razpravami razmeroma dobro zastopana. To bi avtorju narokovalo več previdnosti pri nekaterih tolmačenjih, na primer o enotnem, klimatsko pogojenem procesu v vseh kamninah. Še večjo težo bi objava imela, če bi skušala z geomorfološkimi analizami v reliefu Srbije iz vrednotiti kemijsko erozijo izven krasa. To pa je neobdelano področje tudi v vsej svetovni geomorfološki teoriji. Spričo kemične erozije nekarbonatov, ki jih je osvetlil tudi beograjski fizični laboratorij, se bodo geomorfologi tega vprašanja prej ali slej morali lotiti. In to tudi v zmerno toplem podnebju, kakršno je v Srbiji, zlasti v nižavju, kjer reke praviloma niso prodonosne.

Ivan Gams

Severna Afrika in Arabski polotok. Dežele in ljudje. - Mladinska knjiga, 172 str., Ljubljana 1992

Pri založbi Mladinska knjiga so si zadali nalogo predstaviti države in njihovo prebivalstvo z vseh celin Zemlje. Celotna vsebina naj bi bila zajeta v zbirki Dežele in ljudje, v obsegu desetih knjig. Gre za prevod iz angleščine. Mednje sodi tudi

obravnavana knjiga. Poleg nje sta do sedaj izšli še knjigi o Jugozahodni in Južni Aziji ter Severna in Srednja Amerika, Veliki Antili.

V knjigah, ki so zasnovane regionalnogeografsko, je poudarek na predstavitvi vseh držav tiste regije, ki jo obravnava posamezna knjiga. Prav združevanje držav v določene večje geografske enote lahko postane dvorezno. Če želimo predstaviti državo, moramo zajeti vse njene naravne in družbene raznolikosti. Pri tem se lahko zgodi, da združimo v neko regijo različne države. Tako so v knjigi Severna Afrika in Arabski polotok zajete vse severnoafriške države od Maroka do Egipta, vezane na Sredozemsko morje in še vrsta držav, južno od njih, od Senegala do Sudana.

Po mnogih geografskih regionalizacijah Afrike nekatere od obravnavanih držav npr. Mavretanija, Senegal, Mali in Niger sodijo v Zahodno Afriko. Njihovi južni deli so že južno od Sahare in zato po naravnih značilnostih in po črnskem prebivalstvu drugačne od severnih držav. Verjetno so se avtorji izvirnika zaradi razdelitve afriških držav na posamezne knjige odločili za tako delitev. Tudi v drugem delu knjige so avtorji odstopili od sprejete geografske delitve. V knjigo so uvrstili vrsto držav na Arabskem polotoku, ki jih pri regionalizaciji Azije štejemo k Jugozahodni Aziji.

Knjigo Severna Afrika in Arabski polotok začneta dve poglavji, nanašajočih se na celotno obravnavano regijo. V prvem so prikazani naravni dejavniki, relief, podnebje in rastlinstvo. Zgodovinske, kulturne in prebivalstvene značilnosti zajema drugo poglavje. Poglavji imata enak naslov Severna Afrika in Arabija. Bolj jasno in popolnejše bi bilo dodati k naslovu prvega poglavja pokrajina in drugega kultura in prebivalstvo, tako kot je v knjigi Jugozahodna in Južna Azija.

Prvima dvema poglavjema sledi predstavitev posameznih držav. V tem osrednjem delu knjige spoznamo 23 samostojnih držav in Zahodno Saharo, ki se nima urejenega mednarodno pravnega položaja. Poglavja o posameznih državah pri večini obsegajo več podpoglavij. Najprej je prikazan zgodovinski razvoj, nato narava in ljudje ter gospodarstvo. Glede na značilnosti države je razvrstitev in vsebina teh podpoglavij različna. Tako npr. poglavje o Maroku vključuje naslednja podpoglavja: zgodovinski pregled, država danes, pokrajina in gospodarstvo, Berberi, stara in nova mesta, turistična dežela Maroko.

Podobno je tudi pri drugih državah, kjer poleg osnovnih naravnih in družbenih značilnosti bralec spozna še razne zanimivosti posamezne države. Pri Alžiriji je prikazano življenje v oazi, pri Egiptu mesto in puščava, pri Izraelu odnosi med Arabci in Židi ter Jeruzalem in življenje v kibucu, pri Kuvajtu nafta itd.

Za vsako državo so navedeni tudi osnovni številčni podatki. Mednje so avtorji vključili podatke o državi (uradno ime, glavno mesto, velikost itd.), vladavini (oblika vladavine, državni poglavar itd.) prebivalstvu (število, jezik, vera), gospodarstvu (denarna enota, brutoprodukt na prebivalca, letna stopnja rasti itd.), zdravju in prehrani ter delu in izobraževanju.

S temi podatki, ki se nanašajo večinoma na novejšo obdobje, (1986-1990) se dobro dopolnjuje podoba posamezne države. Zbrani so na enem mestu in prikazani zgoščeno, kar prihrani iskanje po različnih virih.

Poleg prikaza posameznih držav so v knjigo uvrščena še poglavja, ki prikazujejo nekatere naravne in kulturne značilnosti v obravnavani regiji. Tako samostojno poglavje je posvečeno Sahari, njenim naravnim razmeram in pokrajini, kjer kljub težkim pogojem živijo ljudje, zlasti nomadski Tuaregi. V poglavju Živa afriška kultura so prikazani zahodnoafriška glasba in plesi. Tudi reki Nil, viru življenja v Severovzhodni Afriki, je namenjeno posebno poglavje. Kot zaokrožena naravna enota je - podobno kot Sahara - prikazan tudi Arabski polotok.

Vsa poglavja v knjigi so bogato ilustrirana. Pri posameznih fotografijah so zanimivi opisi, le-ti pa manjkajo pri fotografijah v uvodnem poglavju k posamezni državi. Vsaka država je predstavljena z dobrimi in poučnimi barvnimi fotografijami ter z enim ali več barvnimi zemljevidi. Vrsta tematskih kart prikazuje podnebje, prebivalstvo, prometne poti, turistične zanimivosti itd. Besedilo dopolnjujejo še klimatogrami, diagrami prebivalstvene gostote, načrti mest itd. Te ilustracije so večinoma jasne in pregledne, le pri klimatogramih na šesti strani so izpadli številčni podatki za padavine in temperature.

Geografska imena na kartah in v tekstu so večinoma usklajena s sprejeto rabo. Ponekod pa so tudi nekatere netočnosti. Na karti Afrike na sedmi strani je namesto Etiopska planota pravilno Etiopsko višavje, namesto Kongoška ravan pravilno Kongova kotlina. Na tej karti tudi niso prevedeni vsa imena. Namesto Masai Steppe mora biti Masajska stepa, Sambesi je Zambezi (ob toku navzdol je pravilen zapis Zambezi), Victoriafalls so Viktorijini slapovi itd. Državica na Arabskem polotoku v Perzijskem zalivu naj bi bila Bahrein ne Bahrain in država v Zahodni Afriki Senegal ne Senegalija.

V tekstu in na kartah je pravilna raba imena Perzijski zaliv, le ponekod je ostala pridevniška raba "zalivski", npr. zalivska vojna (str. 131) ali zalivska kriza (str. 135), kar vse se nanaša na vojno in krizo v državah ob Perzijskem zalivu.

Če pogledamo knjigo v celoti, lahko povzamemo, da je sodoben in zelo poučen prikaz predstavljenih držav, ki presega okvir regionalnogeografske razlage. Z mnogimi kulturnimi, zgodovinskimi, etnološkimi in drugimi podatki je podana

dokaj celovita podoba tega dela Zemlje. Zato je zelo primerna za razširitev znanja o predstavljenih državah pri pouku in študiju geografije. Prav tako bo s pridom posegel po njej vsakdo, ki si želi osvežiti in dopolniti šolsko znanje o prikazanih delih Afrike in Azije.

Franc Lovrenčak

Dickson, K. B. & G. Benneh, 1990: A new geography of Ghana (Nova geografija Gane). - Longman Group UK Limited, 164 strani, 62 fotografij, 72 kart, 12 diagramov, Harlow, England

Skupina geografov LGD, ki je poleti 1992 popotovala po Zahodni Afriki, od Abidjana do Gaa in nazaj do Accre, je načrtovala tudi obisk Ganske univerze. Načrta žal niso mogli izpolniti zaradi počitniškega razpusta, vendar so nekateri kljub temu obiskali univerzitetni "campus" na griču Legon, nekdanjem strateško varovanem selišču plemena Ga, že v območju Velike Accre, skoraj 15 km severno od mestnega središča. Odprta pa je bila univerzitetna knjigarna, kjer smo se oskrbeli z visokošolsko geografsko literaturo. Poleg nekaj starejših knjig o Gani in Zahodni Afriki, je bila tudi navedena prenovljena Nova geografija Gane izpod peresa dveh domačih geografov z dveh ganskih univerz. Pričujoča Geografija Gane je že tretja izdaja, prvič je izšla v letu 1970, sedajšnja, razširjena in dopolnjena z novejšimi statističnimi podatki iz leta 1986, pa je izšla 1990. leta.

Geografija Gane je podroben in novejši prikaz zahodnoafriške odnosno gvinejske dežele, zasnovana je na UNESCO načelih zgradbe študijskih priročnikov, ki vključujejo sistematski splošni in regionalno geografski pristop. Razdeljena je na dele.

V prvem obravnava geografski položaj, nastanek, politično razdelitev države in vse naravnogeografske elemente. Poseben poudarek je na predstavitvi vremena in podnebja, ki je ponazorjen s številnimi kartogrami. V poglavju o rastju in prsteh je pregledno označena tropska vegetacija in njeno uničevanje ter spreminjanje zaradi delovanja človeka, kar močno stopnjuje tudi erozijo prsti. Vendar je poglavje o rastju presplošno, da bi zadovoljilo popotnika, ki se tod prvič sreča s številnimi neznanimi tropskimi rastlinami.

Obsežnejši je drugi del, kjer je najprej utemeljen pomen družbene geografije. Poglavje o prebivalstvu podrobno prikazuje njegovo rast in gibanje. Posebej zanimivo je poglavje o naseljih, kjer podaja regionalne razlike v naselbinskih elemen-